

Representantforslag 135 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson

Dokument 8:135 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om merkeordninger på matvarer om dyrevelferd, grovfôrandel og antibiotikabruk

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstilleren viser til at matinformasjonsfor- skriftens artikkel 3. 1 fastslår at:

«Næringsmiddelopplysninger skal bidra til å sikre et høyt vernenivå for forbrukernes helse og interesser ved å gi sluttforbrukerne et grunnlag for å foreta velbegrunnede valg og bruke næringsmidler på en sikker måte, særlig ut fra helsemessige, økonomiske, miljømessige, sosiale og etiske hensyn.»

For å ivareta det nasjonale ansvaret for at forbrukerne får viktig og relevant informasjon om matvarer de kjøper, tar forslagsstiller til orde for å innføre tre nye merkeordninger på matvarer, norskproduserte og importerte, på det norske markedet: merking om dyrevelferd, merking om grovfôrandel og merking om antibiotikabruk. Med dette ønsker forslagsstiller å gi forbrukerne informasjon som gjør dem i stand til å velge animalske produkter som er produsert med høye krav til dyrevelferd og miljø- og helsemessig gjennomtenkte fôr- og medisinalvalg. Forslagene vil supplere, ikke erstatte, dagens merkeordninger.

Matmerkingen i Norge i dag består i hovedsak av to typer informasjon. Alle matvarer merkes med obligatoriske opplysninger om innhold. Dette omfatter blant annet informasjon om næringsinnhold, allergener og bruk av genmodifiserte produkter. I tillegg kommer den frivillige merkingen, som omfatter

merking av økologiske produkter, nøkkelhullsmerking, grovhetsmerking av brødprodukter samt merking av produkters geografiske opprinnelse, noe som blant annet stimulerer til regional og lokal matproduksjon av nisjeprodukter.

Imidlertid gir matmerkingen i dag liten eller ingen informasjon om produksjonsforholdene. Kunnskapen forbrukerne får om varene som selges i norske dagligvareforretninger, begrenser seg i all hovedsak til innholdet i det endelige produktet. Kun for økologiske matvarer vil miljø- og dyrevelferdsmessige prioriteringer i produksjonsforholdene, utover det loven krever, rutinemessig bli synliggjort. Stiftelsen Matmerk ivaretar produsentenes og dagligvarebransjens interesser, men forslagsstiller mener det er behov for mer informasjon om forhold som er viktige for konsumentene.

Symbolmerking er populært og effektivt. Fairtrade-merket har vært i bruk i Norge i 29 år, er internasjonalt anerkjent og i bruk på til sammen mer enn 30 000 produkter i over 125 land¹. Informasjonsteknologien åpner muligheter for å gjøre mer informasjon om hvert enkelt produkt tilgjengelig for forbrukerne, og det er ingen motsetning mellom å gjøre produktet sporbart og merkingen lettlest. I butikken er det imidlertid viktig at merkingen er så lettforståelig som mulig. En fersk rapport fra miljøstiftelsen GrenNudge, forbruksforskningsinstituttet SIFO, forskningsinstituttet Nofima, Sykehuset i Vestfold og Helse Sør-Øst viser at symbolmerking har vesentlig større innvirkning på forbrukernes valg enn informasjonssjone skilt med ernærings- og energiinnhold.²

1. <http://www.fairtrade.no/om-fairtrade/hva-er-fairtrade/>

2. Fra kunnskap til handling. Mulighetsrommet: Hvordan påvirke forbrukere til å velge sunnere? Greenudge, SIFO, Nofima, Sykehuset i Vestfold og Helse Sør-Øst 2017.

Merking av antibiotikabruk i matproduksjonen

«Sammen med fri flyt av mennesker, varer og mat, flytter vi også på farene. Vi importerer i praksis opprinnelseslandenes sikkerhetsstandarder. Det er rart at vi driver med global handel, men ikke med globale matsikkerhetsstandarder.» Bernhard Url, direktør i EUs mattrykghetsorgan EFSA

I disse dager har Helsedirektoratet en kampanje for å få ned antibiotikabruken hos mennesker. Dette informasjonsarbeidet er viktig. I Norge utgjør forbruket av antibiotika hos mennesker en mye større andel av det totale antibiotikaforbruket enn forbruket i det norske landbruket. Slik er det imidlertid ikke overalt i verden. Norske bønder bruker vesentlig mindre antibiotika enn de fleste europeiske bønder. Mange land Norge importerer mat fra, har langt høyere forbruk av antibiotika enn Norge, og flere steder brukes antibiotika forebyggende og i føret, noe som øker faren for antibiotikaresistens.

Fordi Norge importerer matvarer fra mange andre land, kan den omfattende antibiotikabruken i verdens landbruk også representere en trussel mot folkehelsen i Norge. Antibiotikaresistente bakterier i landbruket kan medføre at såkalte zoonoser blir mye farligere. Zoonoser omfatter både sykdommer som smitter direkte mellom dyr og mennesker, og matbårne sykdommer fra animalske produkter. Ny norsk forskning¹ viser at antibiotikaresistente kyllingbakterier kan gi alvorlige infeksjoner hos mennesker. Resistensgenene fra dyrebakteriene kan også overføres til andre bakterier som oftere gir infeksjoner hos mennesker.

Nordmenn er vant til at svært mange vanlige og potensielt dødelige sykdommer lar seg behandle med antibiotika. Verdens helseorganisasjon (WHO) advarer om at uten umiddelbar og koordinert global innsats vil verden være på vei mot en post-antibiotikæra, hvor alminnelige infeksjoner og småskader som i årtier har kunnet kureres, igjen kan koste pasienter livet. Allerede dør rundt 700 000 mennesker årlig av antibiotikaresistens, og forskere frykter at tallet vil øke til ti millioner årlig dersom man ikke finner en løsning. Forslagsstiller er derfor svært glad for at det er bred enighet i Norge om at arbeidet mot antibiotikaresistens er viktig, og at mange gode tiltak allerede er igangsatt. Ikke desto mindre bør norske forbrukere settes i stand til å ta informerte valg om hva slags

1. Berg ES, Wester AL, Ahrenfeldt J, Mo SS, Slettemeås JS, Steinbakk M, Samuelsen Ø, Grude N, Simonsen GS, Løhr IH, Jørgensen SB, Tofteland S, Lund O, Dahle UR, Sunde M, Norwegian patients and retail chicken meat share cephalosporin-resistant *Escherichia coli* and IncK/blaCMY-2 resistance plasmids, *Clinical Microbiology and Infection* (2017), doi: 10.1016/j.cmi.2016.12.035.

produksjon de støtter opp om når de kjøper animalske produkter av ulikt opphav, og hva de kan risikere å få med på kjøpet i selve produktene.

Forslagsstiller mener at en god måte å gjøre dette på er ved tydelig merking av produktene. Folkehelseinstituttet tok i Nationen 2. februar 2017 til orde for antibiotikamerking av kjøtt, noe som allerede skjer i USA. USAs mattrykghetsorgan FSIS har tillatt merkingen «No antibiotics» på mat, dersom produsenten kan gi tilstrekkelig bevis for at dyrene har blitt alet opp uten hjelp av antibiotika. Den norske veterinærforenings vurdering er at dersom forbrukerne velger kjøtt fra land som bruker lite antibiotika under produksjonen, vil det uten tvil bedre dyrehelsen og senke resistensproblematikken i andre land. Forslagsstiller foreslår at alle animalske produkter som selges i Norge, uavhengig av produksjonsland, antibiotikamerkes på lettforståelig vis slik at unødvendig eller uheldig bruk av antibiotika synliggjøres.

Merking av mat produsert med særlig høy dyrevelferd

Svært mange forbrukere i Norge er opptatt av hvordan dyra i landbruket har det. De aller fleste norske matprodusenter er opptatt av det samme. I norsk landbruk stilles det høyere krav til dyrevelferd enn i andre land det er naturlig å sammenligne seg med, og mange av husdyra i Norge lever gode liv før de blir menneskemat. Det foregår likevel matproduksjon i Norge som med fordel for både dyre- og folkehelse kan forbedres, og de som prioriterer høyere dyrevelferd i produksjonen, bør belønnes for dette. Forslagsstiller mener det er hensiktsmessig å legge til rette for direkte økonomisk belønning for god dyrevelferd ved at forbrukerne får mulighet til å velge produkter fra produsenter med særlig høy dyrevelferd, og foreslår derfor et eget dyrevelferdsmerke med nærmere angitte kvalitetskriterier. Merkingen bør utvikles i samarbeid med relevante bonde- og dyrevelferdsorganisasjoner og -aktører, og kan bygge på erfaringene fra Dyrevernalliansens pilotprosjekt fra 2016.²

Gradsmerking av mengden lokalprodusert fôr

I et globalisert matmarked har alle et ansvar ikke bare for hva Norge selv produserer, men også for hvordan det vi kjøper, av mat og av fôr, produseres. Norske matjordressurser begrenser seg til 3 pst. av landarealet. God utnyttelse av beiteressurser er der-

2. Ferskosten Nyr fra Grøndalen gård i Akershus selges siden september 2016 med Dyrevernalliansens logo. https://www.dyrevern.no/bedre_dyrevelferd/nyheter/-norges-forste-dyrevelferdsmerking-lanseres

for viktig, slik at matjorda i så stor grad som mulig kan brukes til produksjon av menneskemat.

Langreiste kraftfôringredienser som soya legger beslag på matjord som kunne vært brukt til å dyrke menneskemat - i en verden hvor faretruende mange verdifulle naturområder beslaglegges til landbruksformål, og hvor pengesterke utenlandske fôrkjøpere legger beslag på landbruksjord på bekostning av lokale forbrukere med lav kjøpekraft. I tillegg til dette kommer klimautslipp ved transport. Det er derfor et mål å bruke lokale, kortreiste grovfôrressurser i norsk kjøttproduksjon så langt mulig, og begrense fôrimporten, også i fiskeoppdretten, til det Norge ikke klarer å dekke av mengde- og innholdsmessige næringsbehov lokalt. Forslagsstiller foreslår at mat produsert i Norge på lettforståelig vis merkes slik at det blir synlig hvor stor grad av fôrressursene i produksjonen som er lokale.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen sørge for at alle animalske produkter som selges i Norge, uavhengig av produksjonsland, merkes på lettforståelig vis slik at unødvendig eller uheldig bruk av antibiotika synliggjøres.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at det etableres et nasjonalt dyrevelferdsmerke med nærmere angitte kvalitetskriterier, som kan brukes på produkter med særlig høy dyrevelferd.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at mat produsert i Norge på lettforståelig vis merkes slik at det blir synlig hvor stor grad av fôrressursene i produksjonen som er lokale.

26. april 2017

Rasmus Hansson

